

Každý má právo domáhat se ochrany svých práv u nezávislého a nestranného soudu nebo u jiného orgánu.

Fakt, že naše práva vyplývají ze zákonů, nemusí být ještě dostatečnou zárukou jejich skutečného respektování. Abychom byli dostatečně chráněni před jejich porušením, zaručuje nám Listina také fungování určitého mechanismu, který naše práva ochrání, jestliže k jejich porušení dojde. Mezi **právy na soudní a jinou právní ochranu** má rozhodující význam **právo domáhat se ochrany svých práv u soudu či jiného orgánu**.

Důležitými zárukami spravedlnosti soudního rozhodování je **nezávislost a nestrannost** soudu. Nezávislost znamená, že soudce není při rozhodování nikomu podřízen ani nepodléhá žádnému vnějšímu vlivu – rozhoduje výhradně na základě zákona a podle svého nejlepšího vědomí a svědomí. Nestrannost spočívá v tom, že soudce není zainteresován na případu, který rozhoduje, jinak než zájmem nalézt spravedlnost a rozhodnout po právu.

Praktický návod, jak si být jist spravedlností soudního procesu

- **právo odepřít výpověď** (nikdo nemusí vypovídat proti sobě či osobě blízké, pokud by tím sebe nebo ji vystavil nebezpečí trestního stíhání; ten, kdo byl obviněn z trestného činu, má právo odmítnout výpověď vždy),
- **právo na právní pomoc** (každý má právo na odbornou právní pomoc v rámci řízení před státními orgány (zejména pomoc advokáta – např. radu, zastupování aj.),
- **rovnost účastníků řízení** (žádný z účastníků řízení nemá více práv než druhí účastníci, soud musí všem měřit stejně),
- **právo na tlumočnicka** (každý, kdo neovládá jazyk, v němž se vede jednání, má právo na tlumočnicka),
- **není trestu bez zákona** (nikomu nesmí být uložen trest za jednání, které zákon nepovažuje za trestný čin),
- **soudní rozhodování o vině a trestu** (o vině a trestu v trestním řízení může rozhodnout jedině soud),
- **presumpce nevinny** (všichni – stát, média, veřejnost – mají povinnost hledět na obviněného jako na nevinného, dokud nenabyl právní moci rozsudek soudu, který jeho vinu konstatoval),
- **právo na obhajobu** (každý má právo hájit se sám nebo s pomocí obhájce).

Kontrolní otázky:

1. V čem spočívá smysl takzvaných práv na soudní a jinou právní ochranu?
2. Jaké jsou hlavní záruky spravedlnosti soudního rozhodování a v čem spočívají?
3. Kdo má právo odepřít výpověď a za jakých podmínek?
4. Kdo může rozhodovat o vině a trestu v trestním řízení?
5. Co vyplývá z principu presumpce nevinny?

Zapamatujte si:

- ✓ Mezi základní politická práva náleží právo účasti na správě veřejných věcí, právo petiční, shromažďovací, sdružovací, právo na odpor, právo azylu a svoboda projevu a informací.